5. Словник української мови: в 11 т. / ред. колег. І.К. Білодід та ін. К.: Наукова думка, 1970. Т. 3. 871 с.

6. Готовцев А.В. Организационно-правовые вопросы взаимодействия милиции и внутренних войск в охране общественного порядка: автореф. дисс. … канд. юрид. наук: 12.00.02. М., 2000. 23 с.

7. Социология: учеб. пособ. / под общ. ред. Э.В. Тадевосяна. М.: Знание, 1995. 270 с.

8. Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О., Сурмін Ю.П. Державне управління: підручник: у 2 т. К., Дніпропетровськ: НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.

9. Шевчук О.М. Взаємодія та координація органів державної влади щодо забезпечення державного контролю у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2014. № 8. С. 126–129.

10. Шатілін Г.В. Взаємодія та розмежування повноважень між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Електронний журнал. 2013. № 4. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2013-4/doc/2/19.pdf.

11. Гончарук Н.Т., Прокопенко Л.Л. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові й функціональні аспекти. Публічне управління. 2011. Вип. 3. С. 31–38.

12. Малик Я.Й. До питання про взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні. Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». 2015. Вип. 43. С. 295–302.

13. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. № 586-XIV. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14.

14. Ященко Т. Взаємовідносини органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій з питань реалізації делегованих повноважень. Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 2 (29). С. 183–189.

ТОПЧІЙ О. В.,
кандидат педагогічних наук

УДК 342.9

ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НЕПОВНОЛІТНІХ У ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ УКРАЇНИ

Необхідність формування цілісного уявлення про правові засади інформаційної безпеки неповнолітніх зумовлює потребу в систематизації наявних сьогодні наукових знань щодо ключового поняття дослідження. Розглянуто й творчо продовжено ідею періодизації наукової думки в зазначеній галузі. Представлено логіку еволюції поглядів і динаміку змін у підходах до тлумачення базового термінологічного сполучення, окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: *безпека особистості, інформаційна безпека неповнолітнього, періодизація наукових досліджень.*

Необходимость формирования целостного представления о правовых основах информационной безопасности несовершеннолетних обусловливает потребность в систематизации имеющихся сегодня научных знаний о ключе-

вом понятии исследования. Рассмотрена и творчески продолжена идея периодизации научной мысли в обозначенной сфере. Представлена логика эволюции взглядов и динамика изменений в подходах к толкованию базового терминологического словосочетания, обозначены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: *безопасность личности, информационная безопасность несовершеннолетнего, периодизация научных исследований.*

The need to form a holistic view of the legal basis of information safety for minors necessitates the systematization of scientific knowledge about the key concept of the study. The idea of periodization of scientific thought in the mentioned branch is considered and creatively continued. The logic of the evolution of views and the dynamics of changes in the approaches to the interpretation of the basic terminological communication is presented, prospects of further research are outlined.

Key words: *personal safety, information safety of a minor, periodization of scientific research.*

Вступ. Діалектика дослідження інформаційної безпеки (далі – ІБ) у праві виявляється в тому, що цей напрям є відносно новим, проте стрімко оновлюваним у зв'язку з дією екстраюридичних чинників, таким, що стимулює науковий інтерес у багатьох учених, перебуває в центрі їхньої уваги. Через це важливою є не лише кількість публікацій, але й вибудовування чітко окресленої системи знань, що слугуватиме підґрунтям для подальшої правотворчої та правозастосовної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатоаспектність проблеми передбачає проведення аналізу публікацій, які слугують основою дослідження, за принципом угрупування залежно від їхньої предметної домінанти.

Є всі підстави стверджувати, що більш-менш усталене наукове уявлення про систему інформаційної безпеки в її гуманітарному вияві сформувалося нині завдяки науковим розвідкам таких учених, як І. Березовська, В. Бурячко, В. Васьковська, Н. Волошина, А. Головка, В. Гурковський, О. Дзьобань, І. Діордіца, О. Довгань, Б. Кормич, Г. Линник, В. Ліпкан, О. Логінов, Ю. Максименко, В. Петрик, І. Сопілко, Т. Субіна, В. Цимбалюк, М. Швець, та інших.

Інформаційна безпека особи як наукова проблема плідно розроблялася та продовжує розроблятися у вітчизняній науці такими дослідниками, як В. Абакумова, О. Гладківська, О. Головко, О. Золотар, Я. Жарков, В. Фурашев, К. Юдкова, та іншими.

Окремий масив наукових розвідок становлять дослідження, присвячені правовому статусу, захисту прав і свобод дитини. У цьому напрямі варто назвати праці, автори яких – М. Герасимчук, Е. Костіна, С. Кушнарьов, О. Лисенко, О. Можайкіна, К. Музикант, Н. Новицька, Н. Ортинська, С. Резніченко, О. Синєгубов, О. Чернецький, Н. Юськів та інші науковці.

Варто виокремити також низку праць, у яких відображено проблему протистояння негативному впливу інформації на дітей. У цьому напрямі чимало зроблено такими вченими, як І. Артемович, В. Галаган, В. Ковальчук, Н. Куницький, О. Лисенко, М. Мокряк, Т. Перетятко, І. Припхан, О. Радзієвська, та іншими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний масив публікацій, дотичних до визначеної нами проблеми дослідження, самі по собі вони не були об'єктом теоретичного дослідження, а тому сьогодні наявні в них ідеї та перспективні погляди не систематизовані. Через це виникають складнощі як у проведенні подальших наукових розвідок, так і у створенні концептуальних засад удосконалення чинного законодавства.

Постановка завдання. Мета статті полягає у вивченні стану дослідженості обраної для статті теми, систематизації наукових поглядів учених-правників на проблему забезпе-

чення інформаційної безпеки неповнолітніх та узагальненні періодизації наукових тенденцій у напрямі дослідження ІБ.

Результати дослідження. Сучасний етап розвитку адміністративно-правової науки характеризується тим, що в її лоні активно розвивається теорія інформаційного права та інформаційної безпеки. Їх інституціональне оформлення відбувається завдяки ряду наукових досліджень, які важко кваліфікувати за поглядами авторів як однотипні. У зв'язку з цим виникає потреба у виділенні тих фундаментальних компонентів, які набули усталеності та можуть слугувати підвалинами для формування теоретичних засад забезпечення інформаційної безпеки неповнолітніх. Цілком погоджуємося з позицією Ю. Сурміна, який зазначає, що «наука стає настільки складною, багатоманітною, величною, що сама перетворюється на предмет наукових досліджень» [1, с. 10].

Попри відносно невеликий відрізок часу, відколи з позицій права почала активно досліджуватися інформаційна безпека та її забезпечення, вже є намагання здійснити її періодизацію. Наприклад, Г. Линник – автор дисертації на здобуття вченого ступеня кандидата юридичних наук на тему «Адміністративно-правове регулювання інформаційної безпеки України» – пропонує виділяти три етапи становлення наукової думки в цій сфері [2, с. 8–10]. Перший етап (1991–1996 рр.), на його думку, характеризується відсутністю ґрунтовних наукових досліджень, а також поверховістю поглядів на національну безпеку без пріоритету інформаційної безпеки щодо інших видів. Другий етап (1996–2000 рр.) вирізняється виходом ІБ на ключові позиції у зв'язку з її закріпленням у Конституції України. Учений зазначає, що на цьому етапі увага дослідників здебільшого прикута до безпеки держави, при цьому залишаються осторонь такі важливі об'єкти, як людина і громадянин, а також суспільство. Сильною стороною наукових праць на вказаному етапі, як уважає автор, є акцентування уваги на превентивній діяльності. Проте в багатьох доробках є стійка асоціація лише з комп'ютерною технікою, що обмежує поняття ІБ. Крім того, активізується нахил до розгляду цього виду безпеки в аспекті кримінального спрямування. Принагідно зазначимо, що, незважаючи на достатній часовий інтервал, який минув від зазначеного Г. Линником періоду до сьогодення, за нашими спостереженнями, багато в чому вказані тенденції збереглися.

По-перше, ще й досі в більшості наукових робіт є пріоритет ІБ держави над ІБ особи. В умовах надзвичайної інтенсифікації інформаційного протиборства, у зв'язку із появою нових нормативно-правових актів у сфері ІБ, порівняно з попередніми періодами, кількість наукових праць щодо ІБ держави збільшилася у рази. І це не безпідставно. Проте подібне не означає, що за таких умов треба залишати на периферії науки питання ІБ особи, особливо маючи на увазі нерозривний зв'язок усіх елементів інформаційної безпеки.

По-друге, ще й досі чимало вчених розуміє ключове поняття у його вузькому змісті, обмежуючи семантичне поле термінологічного сполучення ІБ суто категоріями технологічних підходів і не приділяючи належної уваги гуманітарній компоненті. Симптоматично, що автор періодизації цим часом датує появу інформаційного тероризму та кібербезпеки як явищ, що потрапили в поле зору науковців. Прокоментуємо, що, можливо, в умовах українських реалій так і було, але в інших країнах ці явища виникли значно раніше, тож, відповідно, описуватися стали задовго до того, як до них прийшла вітчизняна правова наука.

Третій етап (2001–2008 рр.) згідно з авторською концепцію вченого вирізняється інтенсифікацію розвідок міжнародних засад ІБ. На його думку, це пов'язано з переорієнтацією України на курс євроінтеграції, проблемами адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів. Другою важливою рисою наукових праць цього періоду, за Г. Линником, є «інтенсифікація наукових розвідок, що присвячені ролі, місцю, завданням тощо окремих органів влади у сфері забезпечення інформаційної безпеки України, та загалом ґрунтовна деталізація окремих її засад» [2, с. 10].

Оскільки розглядувана дисертація подавалася до захисту у 2010 р., цілком зрозуміло, чому авторська періодизація закінчується 2008 р. За цей короткий у масштабах світової історії час в Україні відбулися епохальні події, які створюють підстави для логічного продовження запропонованої хронології.

По-перше, як нам здається, варто третій період обмежити не 2008, а 2010 р. (тобто роком перевиборів Президента України, а у зв'язку з цим і суттєвих трансформацій у державній інформаційній політиці).

По-друге, на наш погляд, до розглянутої періодизації треба додати ще два етапи, а саме: *четвертий етап* (2010–2013 рр.), який характеризується намаганням правників з'ясувати на методологічних засадах глибинну сутність правової природи інформаційних правовідносин, специфіку інформаційної функції держави, протиріччя між реалізацією свободи слова та державним контролем над інформаційними ресурсами. У цьому ж періоді у наукових дослідженнях закладаються основи розширення меж інформаційної безпеки з деталізованим охопленням ІБ особи та суспільства. Врешті-решт, *п'ятий етап* (2014 – по сьогодні) характеризується тим, що внаслідок екстраюридичних чинників, потрапляння України у площину спрямованої проти неї неприхованої інформаційної агресії, яка переросла в гібридну війну із проведенням спеціальних інформаційно-психологічних операцій, відбулася надзвичайна актуалізація досліджень у галузі ІБ. Ще ніколи правова наука не була настільки витребуваною. Від неї очікують не тільки діагностики сучасного стану інформаційних правовідносин у контексті інформаційних загроз і ризиків, протидії інформаційній зброї, не тільки ревізії попередніх наукових поглядів, концептуалізації принципово нових засад, що увійдуть до сучасних нормативно-правових актів, але й прогнозування подальшого розвитку України в процесі глобалізації, різноспрямованості міжнародних відносин, ужиття превентивних правових заходів, які б дали змогу державі бути готовою до спрямованих проти неї та її громадян деструктивних виявів в інформаційній сфері.

Контраст порівняно з дослідженнями попередніх часів виявляється в широті діапазону розглядуваних об'єктів і явищ, у прагматизації результатів, які мають на меті не тільки і не стільки теоретико-методологічний ефект, скільки практичну спрямованість.

Саме в п'ятому (за нашим уявленням) періоді відбувається суттєва активізація правових досліджень, пов'язаних з інформаційною безпекою особи. Насамперед, стає нагальною потреба у формуванні чітко визначеного погляду на те, що являє собою ІБ особи, у яких взаємозв'язках вона перебуває з ІБ суспільства та держави, як має забезпечуватися ІБ особи в умовах інформаційних війн тощо.

Формуючи сутність ключового поняття «інформаційна безпека особи», дослідники намагаються поєднати доктринальні підходи, запропоновані насамперед в теорії держави та права, окремих правових галузях, із дефініціями, представленими в інших науках (психології, соціології, валеології, військовій справі), а також із поодинокими визначеннями в чинних нормативних актах. Другим шляхом стає творчий розвиток розуміння ідеї ІБ держави з виявленням інтегральних ознак, притаманних не тільки соціальним інституціям, але й особі.

Одним зі шляхів формування цілісної концепції ІБ особи може бути логічний ланцюг, що передбачає розвиток ідеї в переході від родового поняття до видового.

Скажімо, О. Дубенко у своїй дисертації «Адміністративно-правовий механізм забезпечення безпеки особи» розглядає ключове поняття як систему «внутрішніх і зовнішніх умов економічного, політичного, соціального, юридичного, техногенного та іншого характеру, що запобігають загрозі невизначеному колу осіб, їхньому життю та здоров'ю, правам і свободам, які здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [3, с. 8–9]. Тут же надається визначення поняття «особиста безпека», яке трактується автором як «елемент адміністративно-правового статусу громадянина – урегульований адміністративно-правовими нормами стан захищеності прав, свобод і законних інтересів особистості від чинників і умов, що створюються адміністративними правопорушеннями, шкідливими природними, техногенними та соціальними явищами дійсності» [3, с. 6]. На думку автора, відмінність між наведеними поняттями виявляється в тому, що «за особистої безпеки сукупність суспільних відносин спрямована на захист життя, здоров'я, недоторканності та свободи конкретної людини від внутрішніх і зовнішніх загроз, а під час забезпечення безпеки особи передбачається невизначене коло осіб» [3, с. 10]. Принагідно зазначимо, що, віддаючи

належне намаганню вченого дати обґрунтоване тлумачення ключових понять, диференціювати безпеку особи й особисту безпеку, вбачаємо в зазначеному деякі дискусійні моменти.

По-перше, наведені дефініції роблять акцент на тому, що головними суб'єктами забезпечення безпеки є органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Тож за такого бачення абсолютно не залишається місця ані для інститутів громадянського суспільства, ані для самої особистості, яка не є пасивною щодо власної безпеки. *По-друге,* з позицій лінгвістики атрибутивний компонент, що передує вказівці на об'єкт, має узагальнене значення, а словосполучення, у складі якого означальну функцію виконує другий іменник, що вживається у непрямому відмінку, навпаки, конкретизує поняття. З цього випливає, що пояснення вченого щодо відмінностей понять «особиста безпека» і «безпека особи», відповідно до законів мови, треба розуміти з точністю до навпаки: перше термінологічне сполучення семантично має охоплювати універсалію, яка стосується невизначеного кола осіб, друге («безпека особи») – імпліцитно несе в собі вказівку на конкретну абстраговану людину, яка може розглядатися вченими в контексті соціальних, вікових, гендерних та інших категорій. Для порівняння досить навести пару термінологічних сполучень – «інформаційне право» і «право на інформацію». Без сумніву, друге з них є більш вузьким і конкретним за своїм значенням.

О. Дубенко, відштовхуючись від родового поняття, виділяє юридичну безпеку, розрізняючи при цьому вузький і широкий підходи. За першого (вузького) – це є «стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави від загроз, що виникають у сфері юридичних відносин» [3, с. 8]; за другого (широкого) – «юридична безпека розширюється до меж розгляду стану юридичної захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави» [3, с. 8]. Водночас зазначається, що юридична безпека є ширшою, аніж правова, оскільки передбачає не тільки правове забезпечення, але й діяльність певних органів.

Розвиваючи ці ідеї, А. Лобода додає до основного термінологічного сполучення означення «правова» і трактує правову безпеку особи як «стан правової захищеності інтересів людини та громадянина, які виступають суб'єктом безпекових правовідносин, від реальних і потенційних загроз у будь-якій сфері національної безпеки, за якого забезпечується реалізація її інтересів, гармонійний розвиток і баланс з інтересами інших об'єктів національної безпеки» [4, с. 12].

Спільним в обох підходах є те, що, по-перше, дослідники інтерпретують безпеку через вказівку на стан захищеності, по-друге, включають до дефініції згадку про реальні та потенційні загрози. Це є логічно виправданим, оскільки поняття безпеки не є відірвано абстрагованим, воно потребує розгортання смислу: що саме може загрожувати безпеці.

Органічним продовженням попередньо закладених підвалин у розумінні видів інформаційної безпеки стає теорія інформаційної безпеки особи. Цьому присвячена ціла низка досліджень, серед яких особливо варто виділити наукові праці О. Золотар [5–7]. Ряд фундаментальних положень, розроблених названим ученим, є принципово важливими для формування теорії інформаційної безпеки неповнолітнього. Водночас тут є також широке поле для наукової дискусії. Однією з таких позицій є трактування дослідником поняття «інформаційна безпека людини», під якою пропонується розуміти «захищеність людини від шкоди або інших небажаних результатів для її гідності та вільного розвитку, які завдаються негативними інформаційними впливами та порушенням її інформаційних прав і свобод, і полягає у гарантуванні можливості задоволення своїх інформаційних потреб і свободи інформації, а також приязного інформаційного середовища» [7, с. 15].

На відміну від наведених до цього тлумачень, О. Золотар віддає перевагу не «стану захищеності», а самій «захищеності», що суттєво розширює семантичне поле поняття, оскільки передбачає не тільки стан, але й процес і результат діяльності. По-друге, авторське бачення базується не на згадці про загрози, а на зверненні до негативних інформаційних впливів і порушень інформаційних прав і свобод. У такий спосіб загрози й ризики, що мають високу частотність вживання у наукових доробках із питань ІБ, в цьому випадку мають більш чітку конфігурацію. Особливо важливим є опертя на компоненти, що нерозривно

пов'язані із вченням про права і свободи людини («гідність», «вільний розвиток», «інформаційні права та свободи», «задоволення інформаційних потреб», «свобода інформації», «приязне інформаційне середовище»). Водночас наведена дефініція не є вичерпною. Це перше і досить принципове положення. Авторське тлумачення не залишає місця для суб'єкт-об'єктних відносин у частині забезпечення проголошеної захищеності. Незрозуміло, у який спосіб вона досягається, завдяки чому, яке місце права в цих процесах. Крім того, гарантування можливостей абсолютно не означає їх реального втілення. Ще одне: автор недооцінює роль інформаційної безпеки у збереженні життя та здоров'я людини (що вкрай актуально для досліджень з ІБ неповнолітнього), виділяючи лише гідність і вільний розвиток. І насамкінець – загальне враження від сформульованого автором оригінального визначення суттєво погіршується через стилістичну шорсткість: у межах одного речення у ролі однорідних членів надається віддієслівний іменник («захищеність») і дієслово («полягає»).

Характерно, що пріоритет негативних інформаційних впливів, порівняно із загрозами та ризиками, притаманний також іншому представнику НДІ інформатики і права НАПрН України – О. Радзієвській. Досліджуючи правові засади протидії негативним інформаційним впливам на дітей в Україні, вона бере за основу запозичене з військових наук визначення, згідно з яким інформаційна безпека особи є станом захищеності «психіки та свідомості людини від небезпечних інформаційних впливів: маніпулювання, дезінформування, спонукання до девіантної поведінки» [8, с. 91]. Безумовно, з позицій тематичної спрямованості дослідження вказаного автора подібне визначення є зручним, тому що акцент уваги падає саме на небезпеку інформаційних впливів із подальшою їх конкретизацією. Водночас із позицій правової науки подібна дефініція не відповідає принципам релевантності, оскільки вона не містить жодного натяку на правове регулювання інформаційних відносин у сфері ІБ.

Загалом, можна стверджувати, що простежується тенденція пояснювати феномен інформаційної безпеки особи у невід'ємному зв'язку із захистом від негативних впливів. Це характерно, насамперед, для політології, соціології, теорії управління та деяких інших наук. Наприклад, Г. Сащук вважає, що «інформаційна безпека особистості може характеризуватися як стан захищеності особистості, різноманітних соціальних груп та об'єднань людей від впливів, здатних проти їхньої волі та бажання модифікувати її поведінку й обмежувати свободу вибору» [9, с. 50].

Не можемо погодитися і з занадто спрощеним трактуванням феномена ІБ В. Фурашевим, який безпідставно ставить знак рівності між інформаційною безпекою та «безпекою інформації» або «безпекою від інформації» залежно від об'єкта дослідження» [10, с. 49]. Можливо, будучи кандидатом технічних наук, автор механічно переносить математичні правила, за яких від переміни місць складників сума не змінюється, на тонку лінгвістичну матерію. Через це замість висвітлення семантики поняття відбувається його спотворення, намагання замінити співзвучними, але не тотожними категоріями.

Доречно вказати, що були спроби дати визначення інформаційної безпеки особи неповнолітнього, щоправда, за межами правової науки. Наприклад, В. Ковальчук пропонує таку дефініцію: «Інформаційна безпека особистості – це стан захищеності інтересів особистості підлітка, що характеризується здатністю особистості здійснювати санкціонований доступ до інформаційних ресурсів і забезпечувати безпеку персонального комп'ютера, конфіденційність і цілісність власної інформації, уникати негативних інформаційних впливів і негативних наслідків застосування інформаційних технологій, протизаконних способів збору, розповсюдження й використання інформації та інформаційних технологій» [11, с. 6] Позитивним у наведеному визначенні є те, що воно стосується безпосередньо тієї категорії осіб, яка обрана нами для дослідження. Як бачимо, пояснення ключового поняття за усталеною традицією відбувається через розуміння ІБ як стану захищеності. Незважаючи на те, що дефініція наведена у педагогічній праці, в ній міститься проекція на законність/протизаконність дій, що відсутнє в деяких раніше розглянутих юридичних розвідках. Недоліками є те, що автор прирівнює поняття ІБ особистості й ІБ неповнолітнього, хоча, ясна річ, що вони не є еквівалентними, оскільки друге – лише сегмент першого. Крім того, інформаційна безпе-

ка в уявленні автора обмежується тільки діяльністю у сфері інформаційно-комунікативних технологій, що безпідставно звужує сферу охоплення предмета.

Найбільш прийнятним для формування цілісної теорії забезпечення інформаційної безпеки неповнолітнього нам здається визначення, запропоноване у словнику «Стратегічні комунікації» Т. Поповою і В. Ліпканом. За їхньою інтерпретацією, інформаційна безпека людини – це «складник національної безпеки, свідомий цілеспрямований вплив суб'єкта управління на загрози та небезпеки, за якого державними та недержавними інституціями створюються необхідні та достатні умови для реалізації інформаційних прав людини» [12, с. 138]. Сильною стороною наведеного тлумачення є, по-перше, згадка на нерозривний зв'язок ІБ із національною безпекою; по-друге, розуміння того, що ІБ досягається через діяльність певних суб'єктів, серед яких представлений і державний, і недержавний сектори; по-третє, чітко визначається сутність і цілі такої діяльності. Авторам вдалося уникнути вживання лексем «стан», «процес», «захищеність», які превалюють в інших варіантах інтерпретації ключового поняття. З огляду на це виникають усі підстави надалі творчо розвивати цей варіант інтерпретації поняття для науково обґрунтованого формування дефініції «інформаційна безпека неповнолітнього».

Висновки. Унаслідок проведеного дослідження вдалося встановити, що сьогодні у наукових працях із правових аспектів інформаційної безпеки відсутня релевантна дефініція щодо ІБ неповнолітніх, незважаючи на значну кількість визначень поняття інформаційної безпеки, зокрема ІБ особи. З позицій динаміки наукової думки простежено, що логіка розвитку ідеї в контексті понятійно-категоріального апарату базувалася на русі від родового поняття «безпека особи» до його змін у видових поняттях через додавання атрибутивного компонента, який конкретизував, про яку саме безпеку йдеться (соціальну, правову, юридичну, інформаційну тощо).

Аналіз одного з авторських варіантів періодизації досліджень у галузі ІБ виявив, що ґрунтовне звернення до інформаційної безпеки особистості завжди перебувало в тіні проблем ІБ держави й лише віднедавна актуалізувалося повною мірою. Взята до розгляду періодизація, датована 2010 р., знайшла свій творчий розвиток, що також відображено у статті. Тож надалі під час фундаментального дослідження ІБ неповнолітніх треба обирати комплексний підхід, який враховує не тільки полісемію, комплексність ключового поняття, але й динаміку поглядів на нього у сучасній правовій науці України.

Список використаних джерел:

1. Сурмін Ю.П. Майстерня вченого: підручник для науковця. К.: Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. 302 с.

2. Линник Г.М. Адміністративно-правове регулювання інформаційної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2010. 20 с.

3. Дубенко О.І. Адміністративно-правовий механізм забезпечення безпеки особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12. 00.07; Нац. ун-т держ. подат. служби України. Ірпінь, 2009. 18 с.

4. Лобода А.М. Правова безпека особи в сучасній українській державі (теоретико-правове дослідження): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01; Нац. акад. внутр. справ. К., 2013. 198 с.

5. Золотар О.О. Загрози інформаційній безпеці людини. Правова інформатика. 2014. № 2 (442). С. 70–79.

6. Золотар О. Информационная безопасность человека: доктринальные подходы к определению категории. SCI-ARTICLE.RU: научный периодический электронный журнал. 2017. № 52 (декабрь). URL: http://sci-article.ru/stat.php?i=1513689444.

7. Золотар О.О. Правові основи інформаційної безпеки людини: автореф. дис. … д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Х., 2018. 36 с.

8. Радзієвська О.Г. Правові засади та пріоритети розвитку протидії негативним інформаційним впливам на дітей. Інформація і право. 2017. № 2 (21). С. 88–98.

9. Фурашев В.М. Питання законодавчого визначення понятійно-категоріального апарату у сфері інформаційної безпеки. Інформація і право. 2012. № 1 (4). С. 46–55.

10. Сащук Г.М. Безпекові імперативи телевізійного простору України : дис. … канд. політ. наук: спец. 23.00.03; Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка, Ін-т журналістики. К., 2005. 175 с.

11. Ковальчук В.Н. Забезпечення інформаційної безпеки старшокласників у комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі: автореф. дис. … канд. пед. наук: спец. 13.00.10; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. К., 2011. 20 с.

12. Попова Т.В., Ліпкан В.А. Стратегічні комунікації: словник. К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2016. 416 с.